

**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы
медицина колледжі**

ӘДІСТЕМЕЛІК НҮСҚАУЛЫҚ

Пән: «Паллиативті көмек және онкология»

Мамандығы: 09130200 «Акушерлік іс»

Біліктілігі: 4S09130201 «Акушер»

Курс: 3

Семестр: 5

Қорытынды бақылау түрі: Д/сынақ

Жалпы еңбек сыйымдылығы сағат/кредиттер КЗ: 48/2

Симуляция: 40

Шымкент, 2024 ж.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 2 беті

Әдістемелік нұсқаулық «Паллиативтік көмек және онкологиялық бейіндегі науқастарға күтім жасау» пәнінің жұмыс бағдарламасы (сиплабусы) негізінде құрастырылды.

Оқытушы: Ә.Қ. Мәди

Мамандығы: 09130200 «Акушерлік іс»

Біліктілігі: 4S09130201 «Акушер»

Әдістемелік нұсқаулық «Мейіргер ісі-2» кафедра мәжілісінде бекітілді.

Хаттама № 1 " 27 " 08 2024 ж.

Кафедра меңгерушісі: Г.Н. Айбекова

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 3 беті	

1- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Кіріспе. Паллиативтік медицина туралы түсінік. Паллиативтік көмектің негізгі мақсаттары мен міндеттері.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Онкологиялық науқастарға күтім жасауды ұйымдастыру кезінде мейіргердің негізгі міндеттерін, мейіргерлік процестің кезеңдері мен емдеу факторларын, сондай-ақ бүгінгі күні ҚР-да онкологиялық науқастарға паллиативтік көмек көрсетудің негіздерін қолдану.

5.3. Пәннің міндеттері:

Науқасқа ыңғайлы болу үшін физикалық ауырсынуларды жеңілдету. Паллиативтік көмек дәрі-дәрмектерден басқа емдік әдістердің кең спектрін қамтиды, оның ішінде физиотерапия, кәсіби терапия және тамақтандыруды жүргізу. Қатерлі ісікке шалдыққан науқастарда өмір сапасын төмендетуші синдромдарды анықтау үшін клиникалық тексеру минимумын және оларды жою принциптерін игеру. Медициналық этика принциптеріне және дәрігердің қоғамдағы ролі мен жауапкершілігі түсінігіне негізделген, қатерлі ісікке шалдыққан науқастармен тиімді қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

1. Паллиативтік медицина тұжырымдамасы.
2. Паллиативтік көмектің негізгі мақсаттары.
3. Паллиативтік көмектің міндеттері.
4. Паллиативті үрдістер.

Паллиативті медицина (ПМ) - емделмейтін науқастармен айналысады, мүмкіндігінше белсенді өмір сүруге және өзін қанағаттанарлық сезінуге көмектеседі. Паллиативті көмектің негізгі міндеті-науқастың және оның жақындарының өмірін жақсарту үшін аурудың көріністерін жеңілдету.

Онкологияда паллиативті көмек кеңірек қамтылады, іс жүзінде бұл жұмыс істемейтін ісіктерге арналған медициналық шаралардың барлық спектрі.

Паллиативті медицинаның мәні пациентті ауырсынудан, физикалық және психологиялық азаптан қорғауда, ал онкологияда бұл өмірді ұзартумен және оның оң сапасымен мүмкін болатын қалпына келтіру. Егер радикалды операция мүмкін болмаса, дәрі-дәрмек терапиясы таза паллиативті мәселені шешеді — аурудың жағымсыз белгілерінен құтылу, бұл көбінесе өмірді едәуір ұзартуға және пациенттің белсенді әрекетке оралуына әкеледі.

Балалармен жұмыс кезінде ата-аналардың жағдайы да ескеріледі. Негізгі міндет-толыққанды қарым-қатынас жасау, нәрестені жақсы көңіл-күймен қамтамасыз ету. Кішкентайлар ауырсынуды ересектерге қарағанда бірнеше есе өткір сезінетіндіктен, негізгі принцип пациенттің жалпы жағдайын жеңілдетуге бағытталған кез келген заңды әдістерді қолдану болып табылады. Ересектер мен балаларға арналған паллиатив моральдық және этикалық нормаларды сақтау, науқас пен оның туыстарына құрметпен және ізгілікпен қарау қағидаттарына негізделген.

Қатерлі ісіктің соңғы сатысындағы онкологиялық науқастар ғана емес, сонымен қатар кез-келген профильді ауруы бар ауыр науқастар да паллиативті көмекке мұқтаж:

- * созылмалы аурудың соңғы сатысы, көмексіз "жеуге де, ішуге де" мүмкін еместігі;
- * инсульттің, неврологиялық аурулардың және әртүрлі деменциялардың қайтымсыз салдары;
- * ауыр жүрек, бүйрек және бауыр жеткіліксіздігіндегідей ағзаның немесе ағзалар жүйесінің жұмысын толығымен тоқтатқанға дейін төмендеу;
- * жарақаттанудың салдарымен.

Медицина денсаулықты қалпына келтіріп, аурудың дамуын тоқтата тұруы керек, паллиативті — медициналық манипуляциялар мен дәрі-дәрмектердің көмегімен өмірді жеңілдетеді және азапты азайтады.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 4 беті	

Паллиативті көмек принциптері

Паллиативті медицина жалпыадамзаттық және діни мораль принциптерін басшылыққа алады. Үш онжылдық бұрын дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы паллиативтік көмек принциптерін бекітті:

- * өлімді өмір сияқты табиғи процесс ретінде тану, бұл өлімге әкелетін науқасқа жан тыныштығын беруі керек;
- * өлімді тездетуге немесе алыстатуға тырыспаңыз, тек лайықты өмір сүруге көмектесіңіз;
- * науқастың белсенділігін мүмкіндігінше ұзақ уақыт сақтау және ұстау, физикалық және психикалық әлсіздікті алшақтату;
- * әртүрлі медициналық бейіндегі мамандардың қатысуынсыз тиімді көмек көрсету мүмкін емес;
- * науқастың отбасы қолдауды қажет етеді және сөзсіз қазаға ұшырау психологиялық дайындықты қажет етеді.

Көмектің мақсаттары мен міндеттері

Паллиативтік көмектің мақсаты-әрбір өлімге әкелетін науқасқа оның соңғы бөлігінде лайықты өмір беру.

Әлемде паллиативті медицинаның мемлекет деңгейінде дамуы анальгетиктерді қажет ететін есірткі анальгетиктерімен қамтамасыз ету пайызымен анықталады. Демек, мемлекеттің міндеті-есірткі анальгетиктерінің толық қолжетімділігін қамтамасыз ету. Өлімнен құтқарылмайтын химиотерапия ДДҰ принциптерінің бірін бұзады-өлімді алшақтатуға болмайды, өйткені ісікке қарсы дәрі — дәрмектің клиникалық зерттеуінің мақсаты стандартпен салыстырғанда өмір сүру ұзақтығын ұзарту болып табылады, мысалы, ауру кезінде цитостатиктердің ең тиімді комбинациясы.

Метастаздарда химиотерапия аурудың жағымсыз белгілерін азайтады және ұзақ ремиссиямен немесе қатерлі ісіктің минималды белгілерімен неоплазмалардың регрессиясына қол жеткізеді. Дегенмен, химиотерапия және басқа да дәрілік емес емдеулер — ісік зақымдануын азайтудың аз инвазивті әдістері әлі де радикалды емес, өйткені олар денсаулықты қалпына келтірмейді және қатерлі процестің дамуы нәтижесінде өлімнен құтқармайды.

Паллиативті көмектің міндеті-әр пациентке белсенді және азап шекпей өмір сүруге тиімді және кәсіби түрде көмектесу, мүмкін болса, оның мүдделерін сақтай отырып, оған қажетті көңіл бөлу.

Мемлекеттік аспектідегі паллиативті көмектің басты міндеті-ауырсынуды жеңілдету болғандықтан, барлық медициналық құрылымдар ауырсынуды дәрі-дәрмекпен жеңілдетуге бағытталған. Паллиативтік операциялардың және аз инвазивті араласулардың негізгі спектрі әдеттегі онкологиялық бөлімшелерге жүктеледі, онда мұндай медициналық қызмет көрсетудің нақты мүмкіндігі жоқ.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Паллиативті медицинада мейіргердің ең маңызды жұмыс бөлігіне ... жатады.

- a) оңалтудан кейін бақылау жасау
- b) науқасты емдеуге бақылау жасау
- c) алдын-алуға бақылау жасау
- d) симптомдар мен синдромдарға бақылау жасау
- e) науқастың жалпы жағдайына бақылау жасау

2. Паллиативті медицинадағы мейіргерлік үрдіс – бұл

- a) салауатты өмір салты әдісі

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 5 беті

- b) ғылыми дәлелденген технология
 c) дәрі-дәрмектерді енгізу әдісі
 d) науқастың жағдайы жақсарғанша күтім көрсету
 e) тексеру әдісі
3. Мейіргерлік күтім мен басқару қызметі ... принцип негізінде көрсетіледі.
 a) психологиялық қолдау
 b) емдеу
 c) оңалту
 d) алдын-алу
 e) сауықтыру
4. Онкологиялық ауруы бар және ауырсыну симптомдары айқын науқастарға мейіргерлік араласу:
 a) техникалық манипуляция орындауды
 b) мамандандырылған медициналық көмек көрсетуді
 c) науқасқа дәрігер тағайындаған ауырсынуды басатын препараттар арқылы мейіргерлік күтім көрсету
 d) алдын-алуды
 e) науқасты күту ғылымы мен өнерін
5. Онкологиялық науқасқа паллиативті көмектің міндеттеріне ... жатады.
 1. науқастың ауырсыну симптомдары кезінде көмек көрсету
 2. онкологиялық науқасқа паллиативті көмекті ұйымдастыру формасын үйрену
 3. онкологиялық науқасқа паллиативті көмекті дамытуды қарастыру
 4. науқасқа тек әлеуметтік қолдауды қамту
 5. онкологиялық науқасқа паллиативті көмектің мағынасын анықтау
 a) 2,3,4
 b) 1,2,3
 c) 3,4,5
 d) 4,5,1
 e) 5,1,2
6. Паллиативті көмектің міндеттеріне ... жатады.
 1. психологиялық мәселелерді шешу
 2. физикалық мәселелерді шешу
 3. рухани мәселелерді шешу
 4. қаржылық мәселелерді шешу
 5. отбасылық мәселелерді шешу
 a) 1,2,3
 b) 3,4,5
 c) 1,2,4
 d) 2,3,5
 e) 5,1,2
7. Науқастарды күтудегі паллиативтік мейіргердің компоненттері қатарына ... жатады.
 a) науқасты шығару
 b) хосписке қабылдау
 c) диагноз қою
 d) ем тағайындау
 e) бөлімшенің гигиеналық құрамы
8. Паллиативті күтімде келесі негізгі бағыттар болады:
 1. психологиялық, рухани және эмоциялық қолдау

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 6 беті

2. симптомдарды бақылау
3. отбасы үшін қолдау
4. ауыр жоғалту кезінде қолдау
5. қаржылық қолдау
 - a) 4,5,1,2
 - b) 2,3,4,5
 - c) 3,4,5,1
 - d) 1,2,3,4
 - e) 5,1,2,3
9. Харди бойынша мейіргер типтері:
 - a) ашуланшақ, кекшіл, жанкүйер, аналық, қатал
 - b) мейірімді, жауапты
 - c) аналық, ашуланшақ, еркек тәрізді, әртіс, рутинер, маман
 - d) еркек сияқты, беймаз, кертартпа, көп сөйлейтін, жалқау
 - e) маман, еркек сияқты, мұқиятсыз, дөрекі, қамқоршы
10. Паллиативті көмек көрсетуді қажет ететін науқастар қатарына өршімелі аурумен созылмалы түрдегілер жатады:
 - a) инкурабельді онкологиялық науқастар
 - b) терминальды дәрежедегі созылмалы бүйрек жетіспеушілігімен науқастар
 - c) терминальды дәрежедегі созылмалы қанайналу жүйесінің жетіспеушілігі
 - d) терминальды дәрежедегі тыныс жетіспеушілігі
 - e) терминальды дәрежедегі жүрек жетіспеушілігі

Ситуациялық есеп №1

70 жастағы қамқоршыға сүйек метастаздары бар простата обыры диагнозы қойылды. Ауыр ауырсыну синдромы алаңдатады.

- 1-сұрақ: хосписке жатқызу көрсетілген бе;
- 2-сұрақ: науқасқа паллиативті көмек қандай;
- 3-сұрақ: ауырсыну синдромымен күресу әдістері;
- 4-сұрақ: есірткіні кім тағайындайды?;

Ситуациялық есеп №2

АИТВ-инфекциясының соңғы сатысы бар палатада тамақтанудың төмендеуі, кахексия бар. Күні бойы абыржу байқалады, ол сарқылумен және саңыраулықпен ауысады. Кейде науқаста қорқыныш пен мазасыздықпен бірге қозу пайда болады.

- 1-сұрақ: науқаста қандай асқыну қосылды;
- 2-сұрақ: Сіздің тактикаңыз;
- 3-сұрақ: ойық жарасының пайда болуы мүмкін бе?;
- 4-сұрақ: бұл пациентке хосписте жоспарлы емдеу көрсетілген бе?

2- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Паллиативтік көмек және мейіргерлік күтім көрсету қағидалары.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Паллиативтік көмекке мұқтаж кез келген адамға бұл көмекті көрсете алу. Мейіргерлік күтім көрсету қағидаларын білу.

5.3. Пәннің міндеттері:

Науқасқа ыңғайлы болу үшін физикалық ауырсынуларды жеңілдету. Паллиативтік көмек дәрі -дәрмектерден басқа емдік әдістердің кең спектрін қамтиды, оның ішінде физиотерапия,

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 7 беті	

кәсіби терапия және тамақтандыруды жүргізу. Қатерлі ісікке шалдыққан науқастарда өмір сапасын төмендетуші синдромдарды анықтау үшін клиникалық тексеру минимумын және оларды жою принциптерін игеру. Медициналық этика принциптеріне және дәрігердің қоғамдағы ролі мен жауапкершілігі түсінігіне негізделген, қатерлі ісікке шалдыққан науқастармен тиімді қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

1. Паллиативтік көмек және мейіргерлік күтім көрсету тәртібі.
2. Паллиативтік көмек көрсетудегі мейіргердің міндеті мен рөлі.
3. Паллиативтік көмек және мейіргерлік күтім қызметтерінің тізбесі.

Паллиативті көмектің негізгі қағидалары:

- паллиативтік көмекке мұқтаж кез келген адам бұл көмекті ала алуы керек;
- басты басымдық - өмір сүру ұзақтығы емес, сапасы: азапты азайту және пациенттің барынша жайлылығы мен тәуелсіздігіне ұмтылу;

- пациентке оның қажеттіліктері мен әлеуметтік мәртебесін ескере отырып, оған жеке көзқарас;

- науқасты ғана емес, оның жақындарын ауру кезінде де, қайтыс болғаннан кейін де қолдау.

Дәрігерлер мен мейіргерлер, психологтар мен дін қызметкерлері, еріктілер мен әлеуметтік қызметкерлер құрдымға кеткен адамның тағдырын жеңілдетуге тырысады – есірткіге қарсы дәрі-дәрмектерді қолдану арқылы физикалық азапты да, ақыл-ойды да азайтады; науқастың өмір сүру сапасын жақсарту. Паллиативті мейіргерлік көмек ерекше рөл атқарады. Көбінесе пациентке туыстарына сену қиынға соғады, өйткені ол өзінің ауыруы туралы сөйлесу оларды тек көңілін түсіреді, деп алаңдайды. Науқас дәрігермен сирек сөйлеседі-және қабылдау кезінде сіз көп нәрсені айта алмайсыз, әсіресе психикалық жағдай туралы. Мейіргерлік күтім күнделікті кездесулерді және жиі қарым-қатынасты қамтиды, сондықтан пациентті тыңдай алатын және пациенттердің жағдайындағы өзгерістерді байқайтын мейіргерлер.

Мейіргерлік іс - паллиативті күтімдегі міндеттер.

Ауыр науқастармен жұмыс кезінде мейіргердің міндеттеріне дәрі-дәрмектерді уақтылы беру ғана емес, сонымен қатар:

- қамқорлықтағы адамның жай-күйін тұрақты мониторингілеу, оның ішінде ауырсыну синдромын қадағалау;

- негізгі симптомдарды қадағалау-жүрек айнуы және асқазан-ішек жолындағы басқа да бұзылулар, бас айналу, сананың анықтығының бұлыңғырлығы және басқалар;

- отырықшы өмір салтынан туындаған асқынулардың алдын алу;

- туыстары мен жақындарын психологиялық және эмоционалды қолдау;

- тәлімгерге жалпы күтім жасау;

- науқасты, сондай-ақ олардың жақындарын көмек көрсету тәсілдеріне үйрету.

Ұзақ уақыт бойы мейіргер ісін зерделеу кезінде бағдарламаға паллиативтік көмек көрсетуге байланысты мәселелер енгізілмеді. Мұндай медициналық қызметтер мейіргердің міндеттерінен айтарлықтай ерекшеленеді. Атап айтқанда, мейіргер қызметкерлері пациенттер үшін маңызды аспектілерді байқап, анықтай білуі керек, сонымен бірге науқастың сипатының ерекшеліктерін, аурудың ауырлығын, асқынулар мен қатар жүретін аурулардың болуын ескеруі керек.

Ережелер мен қағидалар.

Мейіргерлік көмек көрсету шеңберінде әрбір қызметкер:

- өмірді құрметтеу;

- өлімнің еріксіздігін түсіну;

- қолда бар қаражатты пайдалану ақылға қонымды;

- барлық пациенттерге мейірімді;

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 8 беті	

- науқастың пікірі мен шешімін, оның ішінде емдеу мен тамақтануға қатысты пікірін құрметтеу.

Паллиативті науқастар қолдау көрсеткеніне қарамастан, бірқатар психотерапиялық мәселелерге ие: олар өздерінің дәрменсіздігін, кінәсін және мазасыздығын сезінеді. Алайда, ең жағымсыз сезім-қорқыныш. Ауырсыну, өлім, есірткіге тәуелділіктен қорқу.

Сондықтан паллиативті көмек көрсететін мейіргерлер психотерапиялық қарым-қатынастың негіздерін білуі керек, сонымен қатар науқастың туыстарын қарау әдістерін үйрете білуі керек. Олардың міндеті-пациенттің жақындарын уақтылы ақпараттандыру, ұсыныстар беру және оқыту. Мейіргер ісінің көптеген аспектілері бар, сондықтан паллиативтік қолдау көрсетуге тиісті білімі бар қызметкерлер ғана емес, сонымен қатар психотерапиялық қарым-қатынас дағдыларын жақсы меңгерген қызметкерлер де қатысуы керек, яғни бұл дәрігердің көмекшісі болып табылатын және кәсіби дербестігі шектеулі медицина қызметкерлері емес. Дұрыс таңдалған терапевтік кешен, керемет күтім, жақсы тамақтану, нәзік көзқарас және ауру адамға демалыс бергендей. Ұзақ уақытқа созыла ма? Паллиативті медицинада сақтықпен айтылады: жылдарға қарағанда айлар, апталарға қарағанда күндер. Кейде бұл сағат туралы. Жалпы күтімнің мақсаты-пациентке барынша қолайлы жағдай жасау. Мейіргер науқастың әдеттері мен тілектерін ескеретін күтім жоспарын жасайды. Паллиативті көмекке жақсы күтім жасау науқастың көңіл-күйіне, өмір сүруге деген ұмтылысына әсер ететін маңызды психологиялық фактор болып табылады, қарым-қатынас пен өзара түсіністікті жеңілдетеді.

Тұрақты күтімнің негізгі мақсаттары:

- науқастың ауырсынуынан және басқа да азаптау белгілерінен зардап шегуін жеңілдету;
- науқасқа психологиялық көмек көрсету;
- науқасқа жақындап келе жатқан өлім жағдайында мүмкіндігінше белсенді өмір сүруге көмектесетін қолдау жүйесін құру;
- науқас отбасы мүшелеріне ауру кезінде және ауыр қайтыс болғаннан кейін психологиялық көмек көрсету.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. «Паллиативті көмек ассоциациясы» Конституциясының келісімен «паллиативті көмек» терминіне өте жақын анықтамаға ... жатады.

- a) науқастың эвтаназиясы
- b) өлімді тежеу
- c) науқасты емдеу
- d) науқастың жағдайын жақсарғанша емдеу
- e) өлімді тездетпей, бірақ оның болуын созбау

2. Науқастармен қарым-қатынас – бұл

- a) коммуникациялық әлеумет
- b) мәліметпен алмасу
- c) көңіл күймен алмасу
- d) білім беру
- e) біліктілігін беру

3. Дүние жүзі бойынша мейіргерлерді дайындайтын мектепті алғаш ... (Лондонда) ашты.

- a) В. Хендерсон
- b) Л. Мариллак

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 9 беті

- с) Д. Орем
 d) Ф. Найтингейл
 e) А. Дюнан
4. Медициналық қызметкердің психогигиенасына ... тән.
 a) науқасты өз денсаулығының бір бөлігіне жауапгершілікке үйрету
 b) науқаспен қарым-қатынас кезінде туындайтын ұтымды жағдай
 c) өзінің жақтырмайтын ішкі сезімін басу
 d) алдын-алуға бақылау жасау
 e) емдік денешынықтыруды үйрету
5. Күтімнің сапасын бағалау көрсеткішіне ... жатады.
 a) мейіргер жұмысының орындалуы
 b) дәрігердің қойған мақсатының нәтижеге жетуі
 c) үрдіс стандартының талабының сақталуы
 d) науқастың қанағаттануы
 e) науқасты толық тексеру
6. Науқасты «жанымен» орналастыру кезінде жастықтарды ... қою қажет.
 a) қолдың, аяқтың арасына
 b) бастың астына
 c) арқасына
 d) бастың және аяқтардың астына
 e) қолдың, табанның арасына
7. Науқастың жанымен жатқан қалпында ... жастық қажет.
 a) 1 үлкен және 4 кішкентай
 b) 1 үлкен және 5 кішкентай
 c) 6 кішкентай
 d) 2 үлкен және 4 кішкентай
 e) 7 кішкентай
8. Егер ... науқасты үйінде қалдыруға болады.
 a) отбасы науқасты емделуге жібергісі келмесе
 b) емделу үшін қаражаты жеткіліксіз болса
 c) ауруханада орын болмаса
 d) аурухана үйіне жақын орналасса
 e) ол үйінде өлгісі келсе және оған жағдайы мүмкін болса
9. Науқасты және оның отбасын күтім жасауға үйретуде мейіргер назар аудару қажет.
 a) дәрігерден рұқсат алуға
 b) науқас пен оның отбасының білуін және істей алуын анықтауға
 c) аға мейігерді ескертуді
 d) аға мейіргерден рұқсат алуға
 e) отбасынан рұқсат алуға
10. Жауыржараны алдын-алу мақсатында науқастың төсектегі қалпының стандарты бойынша ... ауыстыру қажет.
 a) қаншалықты жиі - соншалықты жақсы
 b) сағат сайын
 c) 3 сағат сайын
 d) 2 сағат сайын
 e) 4 сағат сайын

Ситуациялық есеп №1

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 10 беті

Қамқорлықта 75 жыл 3 жыл бойы онкологиялық ауру бар. Жақында сүйек метастаздары диагнозы қойылды

- 1-сұрақ: науқастың симптоматикалық терапиясы қандай;
- 2-сұрақ: бұл жағдайда ең қолайлы ауырсынуды басатын дәрілерді атаңыз;
- 3-сұрақ: бұл науқасқа хосписте емдеуді ұсынуға бола ма?;
- 4-сұрақ: науқастың жағдайын ескере отырып, ойық жарасының пайда болуы мүмкін бе?;

Ситуациялық есеп №2

86 жастағы науқас 5 жыл бойы созылмалы лимфоцитарлы лейкемиямен ауырады. Жақында науқаста күдік, Сергектік және қоршаған жағдайды сандырақ түсіндіру пайда болды

- 1-сұрақ: науқасқа қандай психикалық бұзылыс қосылды;
- 2-сұрақ: Сіздің тактикаңыз;
- 3-сұрақ: күшті дәрілерді, антидепрессанттарды кім тағайындайды?;
- 4-сұрақ: медициналық білімі жоқ үйдегі әлеуметтік қызметкер инъекция жасай ала ма?

3- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Қазақстан Республикасының халқына паллиативтік көмек көрсетуді ұйымдастыру стандарты.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Паллиативтік медициналық көмек көрсететін ұйымдардың міндеттері мен қызмет бағыттарын білу. Мобильдік бригадалардың паллиативтік медициналық көмек көрсетуін ұйымдастыру тәртібін түсіну. Балаларға паллиативтік медициналық көмек көрсету тәртібі білу.

5.3. Пәннің міндеттері:

Науқасқа ынғайлы болу үшін физикалық ауырсынуларды жеңілдету. Паллиативтік көмек дәрі -дәрмектерден басқа емдік әдістердің кең спектрін қамтиды, оның ішінде физиотерапия, кәсіби терапия және тамақтандыруды жүргізу. Қатерлі ісікке шалдыққан науқастарда өмір сапасын төмендетуші синдромдарды анықтау үшін клиникалық тексеру минимумын және оларды жою принциптерін игеру. Медициналық этика принциптеріне және дәрігердің қоғамдағы ролі мен жауапкершілігі түсінігіне негізделген, қатерлі ісікке шалдыққан науқастармен тиімді қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

1. Қызметтің негізгі бағыттары және паллиативтік көмек көрсетуді ұйымдастыру құрылымы.
2. Декомпенсация сатысындағы созылмалы өршіген аурулармен ауыратын науқастарға паллиативтік көмекті көрсету.
3. Балаларға паллиативтік көмекті көрсетуді ұйымдастыру.

Осы паллиативтік медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру стандарты "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі Кодексі 126-бабының 2 тармағына сәйкес әзірленді және паллиативтік медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру үдерістеріне қойылатын талаптар мен қағидаларды айқындайды.

Паллиативтік медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру стандарты 8 тараудан тұрады:

1 тарау. Жалпы ережелер.

1. Паллиативтік медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру стандарты "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2020 жылғы 7 шілдедегі Қазақстан Республикасы кодексінің 126-бабының 2-тармағына сәйкес әзірленді және паллиативтік медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру процестеріне қойылатын талаптар мен қағидаларды белгілейді.

2. Кодекстің 196 – бабы 3-тармағының 7 тармақшасына сәйкес уәкілетті орган айқындайтын аурулар тізбесі бойынша паллиативтік медициналық көмек тегін медициналық

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 11 беті	

көмектің кепілдік берілген көлемінде, (ТМҚКК) ерікті медициналық сақтандыру, ақылы негізде, қайырымдылық ұйымдарының қаражаты есебінен көрсетіледі.

2-тарау. Паллиативтік медициналық көмек көрсететін ұйымдардың құрылымы

3. Паллиативтік медициналық көмек денсаулық сақтау ұйымдарының мамандандырылған құрылымдық бөлімшелерінде (бөлімдерде, палаталарда, төсектерде), дербес мамандандырылған медициналық ұйымдарда (мейіргерлік күтім ауруханаларында, хоспистерде) стационарлық, стационарды алмастыратын жағдайларда және үйде, оның ішінде мобильдік бригадаларды пайдалана отырып жүзеге асырылады.

4. Паллиативтік медициналық көмек ұйымдары аудандық және облыстық орталықтарда, республикалық маңызы бар қалаларда және астанада құрылады.

3-тарау. Паллиативтік медициналық көмек көрсететін ұйымдардың міндеттері мен қызмет бағыттары

5. Паллиативтік медициналық көмек көрсететін ұйымдардың негізгі міндеттері мен қызмет бағыттары:

1) ауыр және жазылмайтын ауру (жай-күйі) пациенттердің өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталған іс-шараларды ұйымдастыру;

2) радикалды ем жүргізуге көрсетілімдер болмаған кезде жазылмайтын пациенттің ауруының (жай-күйінің) ауырсынуын және ауыр көріністерін жеңілдету (инкурабельді пациенттер);

3) жазылмайтын ауру пациентке мейіргерлік күтімді қамтамасыз ету;

4) отбасы мүшелерін және күтім жасайтын адамдарды жазылмайтын пациенттерді үйде мейіргер күтімінің негіздеріне оқыту;

5) медициналық ұйым персоналдарының пациенттің отбасы мүшелеріне психологиялық және әлеуметтік-құқықтық консультация беру болып табылады.

4-тарау. Стационарлық және стационарды алмастыратын жағдайларда паллиативтік медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру тәртібі

6. Паллиативтік медициналық көмек аудандық, қалалық, облыстық деңгейлерде, сондай-ақ республикалық маңызы бар қалаларда және астанада оны көрсетудің барлық кезеңдерінде сабақтастықты және үздіксіз бақылау қағидаттарын сақтай отырып: дәрігердің қабылдауында, күндізгі немесе тәулік бойғы стационарда, медицина қызметкерін, МБ шақыру, медицина қызметкерлерінің белсенді патронажы, үйде емдеуді ұйымдастыру кезінде көрсетіледі.

7. Амбулаториялық, стационарды алмастыратын, стационарлық жағдайларда және үйде паллиативтік медициналық көмек көрсететін дәрігер: қабылдауды, қарап-тексеруді, паллиативтік медициналық көмек жоспарын жасауды, оны көрсетуді, дәрілік заттарды жазып тағайындауды, емшаралар мен манипуляцияларды орындауды Кодекстің 7 бабының 31) тармақшасына сәйкес бекітілген денсаулық сақтау саласында есепке алу және есептік құжаттаманы жүргізуді жүзеге асырады.

8. Пациентке паллиативтік медициналық көмек көрсету үшін облыстық деңгейдегі медициналық ұйымдарда, сондай-ақ республикалық маңызы бар қалаларда және астанада МПТ құрылады.

МПТ құрамына: дәрігер (дәрігерлер), бейінді мамандар (онколог, фтизиатр, инфекционист, педиатр), орта медицина қызметкері (орта медицина қызметкерлері), психолог, медициналық ұйымның әлеуметтік жұмыс жөніндегі маманы (әлеуметтік қызметкер) кіреді. МПТ құрамы медициналық ұйымның ішкі бұйрығымен бекітіледі.

МПТ пациенттің медициналық құжаттарын, клиникалық-диагностикалық зертеп-қарау нәтижелерін зерделегеннен кейін оған паллиативтік медициналық көмек көрсету бойынша комиссиялық талқылау өткізеді және паллиативтік медициналық көмек көрсету мәселелері

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SKMA ~1979~ 	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы			80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық			28 беттің 12 беті

бойынша пациенттер мен медициналық ұйым мамандарына консультация береді, оның ішінде:

- 1) пациенттің физикалық және психологиялық жай-күйін бағалайды;
- 2) жеке жоспарды жасайды және түзетеді;
- 3) паллиативтік медициналық көмек көрсету, оның ішінде аурудың (жай-күйдің) ауыр көріністерін симптоматикалық емдеу және медициналық араласулар жүргізеді;
- 4) дәрілік препараттарды енгізу жоспарын айқындай отырып, олардың дозасын есептеу, оның ішінде клиникалық хаттамаларға сәйкес пациенттерге есірткілік емес, сондай-ақ құрамында есірткі және психотроптық заттар бар дәрілік препараттарды тағайындайды және қолданады;
- 5) есепке алу және есеп беру құжаттамасын жүргізеді, деректерді ұйымның медициналық ақпараттық жүйелеріне енгізеді.

5-тарау. Амбулаториялық жағдайларда және үйде паллиативтік медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру тәртібі

9. МСАК дәрігері бекітілген халық арасынан паллиативтік медициналық көмекті қажет ететін немесе алатын пациент туралы ақпаратты алғаннан кейін мыналарды:

- 1) жоспарлы баруды (үйдегі актив айына 1 рет);
- 2) паллиативтік медициналық көмек көрсету үшін мобильдік бригаданы уақтылы шақыруды;
- 3) көрсетілімдер болған кезде стационарлық, стационарды алмастыратын жағдайларда және үйде паллиативтік медициналық көмекті уақтылы алуды ұйымдастыруды;
- 4) мүгедектікті одан әрі белгілеу үшін организм функциялары тұрақты бұзылған кезде бастапқы немесе қайталама куәландыру мақсатында медициналық-әлеуметтік зерттеп-қарау жүргізу үшін құжаттарды ресімдеуді;
- 5) есепке алу және есеп беру құжаттамасын жүргізуді, деректерді ұйымның медициналық ақпараттық жүйелеріне енгізуді жүзеге асырады.

6-тарау. Мобильдік бригадалардың паллиативтік медициналық көмек көрсетуін ұйымдастыру тәртібі

10. МБ амбулаториялық жағдайда және үйде паллиативтік (оның ішінде қашықтықтан) медициналық көмек көрсетуге арналған, кез келген медициналық ұйымдардың базасында қалыптастырылады және медициналық ұйымның ішкі бұйрығымен бекітіледі.

11. МБ шығуы МСАК ұйымының жұмыс сағаттарында санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтай отырып, бригаданы пациентке қызмет көрсету орнына уақтылы жеткізуді қамтамасыз ететін мамандандырылған немесе мамандандырылмаған автомобильді пайдалана отырып, дәрігерлік немесе фельдшерлік (мейіргерлік) бригадалар жүзеге асырады.

МБ құрамына: дәрігер (дәрігерлер), орта медициналық қызметкер (орта медициналық қызметкерлер), психолог, медициналық ұйымның әлеуметтік жұмыс жөніндегі маманы (әлеуметтік қызметкер) кіреді.

МБ-ның бірінші шығуын дәрігер және (немесе) фельдшер өтінімді қабылдағаннан кейін бір тәулік ішінде мейіргердің алып жүруімен жүзеге асырылады. Пациенттің жай-күйінің ауырлығына және қажеттілігіне қарай осы өтініммен байланысты паллиативтік медициналық көмек көрсету үшін кейінгі шақыруларды МБ жекелеген мүшелері жүзеге асырады.

МБ жұмысы дәрігердің басшылығымен жүзеге асырылады. Шектеулі ресурстар жағдайында МБ ең төмен құрамына паллиативтік көмек бойынша тиісті даярлықтан өткен дәрігер (фельдшер) мен мейіргер кіреді.

7-тарау. Паллиативтік медициналық көмекті қашықтықтан көрсетуді ұйымдастыру тәртібі

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 13 беті

12. Паллиативтік медициналық көмек көрсету үшін қашықтықтан көрсетілетін қызметтер Кодекстің 129 бабына сәйкес көрсетіледі.

13. Амбулаториялық деңгейде қашықтықтан мынадай қызметтер көрсетіледі:

- 1) науқастың жай-күйіне мониторинг;
- 2) МПТ мүшелерінің пациенттерге консультация беруі;
- 3) рецепт жазып беру.

8-тарау. Балаларға паллиативтік медициналық көмек көрсету тәртібі

14. Балаларға паллиативтік медициналық көмек көрсетудің сапасы мен үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін МПТ, МБ қатысушыларының және МСАК мамандарының тұрақты өзара іс-қимылы сақталады.

15. Балаларға паллиативтік медициналық көмек көрсетілетін аурулар:

- 1) радикалды емдеу тиімсіз болатын аурулар;
- 2) қарқынды емдеу өмір сүру сапасын жақсартатын өмір сүру мерзімін шектейтін аурулар;
- 3) паллиативтік көмекті басынан бастап көрсетілетін үдемелі аурулар;
- 4) неврологиялық бұзылулардағы асқынулардың дамуымен аурулар.

16. Бала жасына сәйкес келетін психоәлеуметтік көмекпен қамтамасыз етіледі.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұпмен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Психологиялық тексерудің негізгі әдісіне ... жатады.

- a) тексеру
- b) психодиагностика
- c) кеңес беру
- d) нұсқау беру
- e) сұхбаттасу

2. ... аурудың симптомдарына алдын-алумен айналысады.

- a) Санитар
- b) Дәрігер
- c) Мейіргер
- d) Психолог
- e) Жакындары мен туыстары

3. Ауруханада жазылмайтын науқастардың туысқандармен сөйлесу ниеті ... болуы қажет.

- a) туысқандардан
- b) мед.қызметкерлерден
- c) әкімшіліктен
- d) кәсіп одақтан
- e) мамандандырылған дәрігерлер одағынан

4. Қоғамға бейімделу үшін ... түрі мүгедектердің оңалтуына өте маңызды болып табылады.

- a) әлеуметтік
- b) психологиялық
- c) алдын-алу
- d) мамандандырылған
- e) саяси

5. Терминальды жағдай- бұл

- a) тоникалық және клоникалық тырысу
- b) гемодинамиканың тұрақсыз жағдайы

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 14 беті	

- с) артериальды қысымның төмендеуі
- д) кенеттен тыныс тоқтағаннан кейінгі жағдай
- е) өлім мен өмірдің арасындағы шекаралық жағдай
- 6. Науқастың физиологиялық мәселесіне ...тән.
 - а) жұмысын жоғалту жөніндегі мазасыздық
 - б) өзіне-өзі қол жұмсау қаупі
 - с) ұйқының бұзылуы
 - д) жалғыздық
 - е) тұйықтық
- 7. Онкологиялық аурумен ауыратын науқастармен сөйлесуде ...
 - а) науқастың туыстарына телефонмен қорытындыларын айтпау қажет
 - б) науқастың қолына зертханалық және тексеру нәтижесін, сонымен қатар сырқатнаманы бермеу қажет
 - с) науқасқа қосалқы диагнозын хабарламау қажет
 - д) науқасты тексеру және әртүрлі анализдерді диагнозы көрсетілген мәліметтерімен таныстыру қажет
 - е) науқасты сырқатнамамен таныстыру қажет
- 8. Өлім қорқынышына ... жатады.
 - а) этикалық мәселе
 - б) физикалық мәселе
 - с) әлеуметтік мәселе
 - д) рухани мәселе
 - е) психологиялық мәселе
- 9. Паллиативті көмек онкологиялық науқастарға ... ұйымдастырылады.
 - а) балалар ауруханасында
 - б) емханада
 - с) онкологиялық диспансерде
 - д) кардио орталықта
 - е) жеке клиникада
- 10. Негізгі міндеттеріне сәйкес онкологиялық аурулардың бөлімшесінде ... қызметі жүктеледі.
 - а) кеңестік көмек көрсету
 - б) инсультке шалдыққан науқастарды оңалту
 - с) паллиативті және симптоматикалық көмекті онкологиялық науқасқа көрсету
 - д) венерологиялық аурумен науқастарды емдеу
 - е) жүрек-қан тамырлары аурулары бар науқастарды емдеу

Ситуациялық есеп №1

Науқас, 80 жаста, жедел лейкозия диагнозы қойылған, қаупі жоғары. Клиникада айқын анемиялық, геморрагиялық синдром, ОНМК белгілері.

- 1-сұрақ: науқас полихимиотерапия курстарымен емделді ме?;
- 2-сұрақ: Сіздің тактикаңыз;
- 3-сұрақ: бұл жағдайда хосписте емдеу көрсетілген бе?;
- 4-сұрақ: бұл науқаста ойық жарасының пайда болу қаупі қандай?;

Ситуациялық есеп №2

АИТВ-инфекциясының соңғы сатысы бар палатада тамақтанудың төмендеуі, кахексия бар. Күні бойы абыржу байқалады, ол сарқылумен және саңыраулықпен (кұлақ естімеу) ауысады. Кейде науқаста қорқыныш пен мазасыздықпен бірге қозу пайда болады.

- 1-сұрақ: науқаста қандай асқыну қосылды;
- 2-сұрақ: Сіздің тактикаңыз;

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 15 беті	

3-сұрақ: ойық жарасының пайда болуы мүмкін бе?;

4-сұрақ: бұл пациентке хосписте жоспарлы емдеу көрсетілген бе?

4- сабақ

5. 1. Сабақтың тақырыбы. Паллиативтік медицинада қолдалынатын әдістер.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Онкологиядағы паллиативті медицина әдістерін білу. Осы әдістерді қолдану арқылы қатерлі ісіктің, симптомдардың төмендеуіне, өмір сүру ұзақтығын арттыруға ынталандыру.

5.3. Пәннің міндеттері:

Науқасқа ыңғайлы болу үшін физикалық ауырсынуларды жеңілдету. Паллиативтік көмек дәрі -дәрмектерден басқа емдік әдістердің кең спектрін қамтиды, оның ішінде физиотерапия, кәсіби терапия және тамақтандыруды жүргізу. Қатерлі сікке шалдыққан науқастарда өмір сапасын төмендетуші синдромдарды анықтау үшін клиникалық тексеру минимумын және оларды жою принциптерін игеру. Медициналық этика принциптеріне және дәрігердің қоғамдағы ролі мен жауапкершілігі түсінігіне негізделген, қатерлі ісікке шалдыққан науқастармен тиімді қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

1. Молекулярлық-генетикалық тестілеу.
2. Химиотерапия мен хирургиялық әдістер.
3. КТ (RFA) бақылауындағы метастаздардың радиожиілік абляциясы.
4. Веноздық инфузиялық порт жүйелерін имплантациялау.

Паллиативті хирургия

Паллиативті хирургиялық араласулар науқастың жағдайын жақсарту үшін жұмыс істемейтін ісіктерге жасалады. Мысалы, хирург қатерлі ісікті алып тастай алады, егер ол ауырсынууды, қан кетуді тудырса, жыныс мүшесінің саңылауын жабады. Бұл жағдайда қатерлі ісік толығымен жойылмайды: қатерлі жасушалар денеде қалады, адам әлі де ауырады, бірақ оның жағдайы жақсарады. Соңғы кездері паллиативті аз инвазивті операциялар жиі кездеседі. Мысалы, клиникада ісік обструкциясы кезінде стенттеуге жиі жүгінеді. Стент-бұл металдан немесе полимерлі материалдан жасалған торлы қабырғасы бар қуыс түтік. Оның өткізгіштігін қалпына келтіру үшін оны органның ісікпен жабылған аймағына орнатады. Стенттеу эндоскопиялық процедуралар кезінде, терінің кесілуінсіз жүзеге асырылады. Стенттерді әртүрлі органдарға орнатуға болады: ішек, өңеш, несепар, өт жолдары, тыныс алу жолдары.

Паллиативті ісікке қарсы терапия

Қатерлі ісіктің кеш кезеңдерінде, операльды емес ісік, метастаздар болған кезде, ісікке қарсы терапия көбінесе негізгі емге айналады. Әдетте, ол науқасты емдей алмайды және ремиссияға әкеледі, бірақ өмірді ұзартуға, симптомдарды азайтуға, жағдайды жақсартуға көмектеседі. Онкологиядағы революция мақсатты препараттар, бақылау нүктесі ингибиторлары тобындағы иммунопрепараттар сияқты заманауи ісікке қарсы агенттердің пайда болуымен болды. Егер ісік жасушаларында белгілі бір мақсатты молекулалар болса, онда бұл препараттар классикалық химиотерапияға қарағанда әлдеқайда тиімді, жанама әсерлері аз, пациенттер оларға жақсы төзеді.

Молекулалық-генетикалық тестілеу

Қазіргі уақытта қатерлі ісіктердің молекулалық-генетикалық сипаттамалары онкологияда үлкен маңызға ие. Белсендіретін мутациялар және рак клеткаларында белгілі бір мақсатты ақуыздардың болуы туралы біле отырып, дәрігер пациентке өмірді едәуір ұзартатын және оның сапасын арттыратын тиімдірек терапияны тағайындай алады: Мысалы, кеш сатыдағы меланома кезінде химиялық заттар іс жүзінде тиімсіз, көбінесе айқын жанама әсерлер тудырады.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 16 беті

Мақсатты препараттар мен иммунопрепараттар көбінесе қатерлі ісіктің, симптомдардың төмендеуіне әкеледі, өмір сүру ұзақтығын арттырады.

Ісіктердің химиоэмболизациясы

Қатерлі ісіктердің кейбір түрлерінде жүйелі химиотерапия жүргізу қиын. Ісік тінінде препараттың қажетті концентрациясына жету үшін жоғары дозаларды қолдану керек, бұл ауыр жанама әсерлерге қауіп төндіреді. Мысалы, бұл бауыр қатерлі ісігінде жиі кездесетін мәселе. Бақытымызға орай, химиотерапияны ісікке тікелей жеткізуге және оның қанға түсуін азайтуға көмектесетін әдістер бар. Оларға артерияішілік химиотерапия жатады-препарат ісікті тамақтандыратын қан тамырына енгізілгенде. Бұл әдістің жетілдірілген түрі-химиоэмболизация-химиотерапиямен бірге ісікті қоректендіретін ыдысқа арнайы эмболизациялық бөлшектер енгізілген кезде. Олар тамырдың саңылауын жабады, қан ағымын бұзады және осылайша ісік жасушаларының өліміне әкеледі. Атап айтқанда, бауыр қатерлі ісігінде химиоэмболизация көмектеседі: науқастың өмірін айларға, кейде жылдарға ұзарту; бауыр трансплантациясы көрсетілген науқасқа донорлық материалды күтуге уақыт беру.

КТ (RFA) бақылауындағы метастаздардың радиожилік абляциясы

Кейбір жағдайларда науқасқа операция мен сәулелік терапия қарсы, ісікке қарсы терапияның мүмкіндіктері таусылған, бірақ аурумен күресу керек. Кішкентай ісік ошақтарында оңтайлы шешім көбінесе радиожилікті абляция болып табылады, қысқаша RFA. Процедура кезінде ісік түйініне электрод инесі компьютерлік томографияның бақылауымен енгізіліп, оған электр тогы беріледі. Ол айналадағы сау тіндерге әсер етпестен рак клеткаларын "күйдіреді". RFA-ның операциядан артықшылығы-бұл аз инвазивті араласу. Оның барысында кесудің орнына инемен бір ғана пункция жасалады. Қалпына келтіру кезеңі айтарлықтай қысқа және әсер бірнеше ай ішінде біртіндеп дамиды. RFA белгілі бір жағдайларда әртүрлі онкопатологияларда қолданылады: бауыр, бүйрек, өкпе, бүйрек үсті безі, простата, сүйек қатерлі ісігі.

Веноздық инфузиялық порт жүйелерін имплантациялау

Қатерлі ісіктің кеш кезеңдерінде химиотерапия әдетте ұзақ уақыт жүргізілуі керек және көбінесе препаратты көктамыр ішіне енгізу керек. Жиі инъекциялар пациенттерге қатты ыңғайсыздық тудырады. Химиотерапия бірнеше рет енгізілгенде тамырлардың эндотелийін (ішкі қабатын) зақымдайды, қабынуға (флебитке), қан ұйығыштарының пайда болуына әкеледі. Бұл проблемаларды болдырмау үшін клиникада инфузиялық порт жүйелері (веноздық порттар) қолданылады. Мұндай порт-бұл монетаға ұқсайтын шағын резервуар. Ол тері астына, әдетте кеуде қуысының жоғарғы жағына тігіліп, веноздық тамырға жұқа түтік – катетермен қосылады. Порт қабырғаларының бірі мембранамен ұсынылған және имплантациядан кейін терінің астында орналасқан. Болашақта препаратты енгізу үшін теріні және мембрананы арнайы инемен тесу керек. Порт толығымен тері астында, сыртқы жағынан көрінбейді, арнайы күтімді қажет етпейді және киім киюге, жууға кедергі болмайды. Бұл пациентке ұзақ мерзімді емдеу курстарына ыңғайлы төзуге мүмкіндік береді және дәрі-дәрмектерді көктамыр ішіне енгізудің салдарынан асқыну қаупін азайтады.

Нейролиз

Дәрі-дәрмектер, соның ішінде есірткі анальгетиктері әрдайым қыңыр ауырсыну синдромымен күресуге көмектеспейді. Бұл жағдайда хирургиялық араласу көрсетіледі. Нейролиз (невролиз) жүргізіледі-ауырсыну импульсіне жауап беретін жүйке құрылымдарының бұзылуы. Ауырсыну жүйке жолын әртүрлі жолдармен жоюға болады: Химиялық нейролиз әртүрлі заттарды, әдетте этанолды қолдануды қамтиды.

Криодеструкция-суық жүйкенің бұзылуы. Радиожилікті абляция-бұл әдіс жоғарыда сипатталған. Ісік ошақтары сияқты, ауырсыну импульстарына жауап беретін нервті жоғары жиілікті тоқпен жоюға болады. Әдетте нейролиз кезінде кесу қажет емес. Жүйке

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 17 беті

құрылымдарына тері арқылы ультрадыбыстық немесе КТ бақылауымен енгізілген ине (транскутанды нейролиз) немесе асқазан сияқты ішкі қуыс мүшелердің қабырғасы (трансгастральды нейролиз) әсер етеді. Мысалы, онкологияда олар көбінесе целиак плексусының нейролизіне жүгінеді, атап айтқанда ұйқы безінің қатерлі ісіктерінен туындаған ауырсыну үшін. Бұл тұрақты анальгетикалық әсерге қол жеткізуге және үнемі есірткі анальгетиктерін қабылдамауға мүмкіндік береді.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Тұрақты күтімнің негізгі мақсатына ... жатады.

- ауырсындан және басқа азаптаушы симптомдардан жеңілдету
- науқасқа және оның отбасына ауруханалық көмек
- тек науқасқа психологиялық көмек
- науқасты сауықтыру
- науқастың өлімін жеделдету

a) 1,5

b) 2,3

c) 3,4

d) 1,2

e) 4,5

2. Инсульттің бастапқы белгісіне ... жатады.

- а) гипертоникалық криз
- б) бас миының қантамыр аневризмі
- с) сөйлеу бұзылысы
- д) есінің бұзылуы
- е) ауырсыну шоғы

3. Салданған қолдың нақты қалпы:

- а) қолды кеуде қуысына параллель бүгілген қалпында қою
- б) шынтақ буынында қолды бүгіп қою
- с) салданған қолды жастықшаға қойып, иық буыны мен қолды горизонтальды қалыпта бір деңгейде болуы қажет
- д) қолды бастан айналдыру
- е) қолды жанына созу

4. Жауырдың алғашқы сатысында ... болмайды.

- а) хирургиялық ем жасауға
- б) зақымданған аймаққа физиеом тағайындауға (УВЧ, УФО)
- с) барлық мамандық іс-шараны күшейтуге(төсекті, науқас қалпын ауыстыру, теріні тазалау)
- д) 1% бриллиант көгі ерітіндісімен зақымданған жерлерді өндеуге
- е) вазелинмен майлауға

5. Сал болған аяқты ... жағдайында жатқызу қажет.

- а) тізе асты буынға мақтадан валик қояды, табанды резеңкемен немесе ағаш қорабымен 30° бұрышпен ұстау.
- б) тізе асты буынға мақтадан валик қояды, табанды резеңкемен немесе ағаш қорабымен 90° бұрышпен ұстайды. Науқастың қалпын 2-3 сағат сайын арқасына және жанымен ауыстыру
- с) науқас сау бүйірімен жатқанда сал қолды арқамен параллель қою
- д) науқастың қалпын 4-5 сағат сайын арқаға және жанына ауыстыру

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 18 беті

- е) науқастың қалпын сал болған жанына ауыстыруы
6. Онкологиялық бөлімшеде ауруханаішілік инфекция ошағы анықталғанда мейіргер ... форманы толтырады.
- а) 012у
b) 001у
c) 003у
d) 004у
e) 058у
7. Негізгі міндеттеріне сәйкес онкологиялық аурулардың бөлімшесінде ... қызметі жүктеледі.
- а) кеңестік көмек көрсету
b) инсультке шалдыққан науқастарды оңалту
c) паллиативті және симптоматикалық көмекті онкологиялық науқасқа көрсету
d) венерологиялық аурумен науқастарды емдеу
e) жүрек-қан тамырлары аурулары бар науқастарды емдеу
8. Паллиативті көмек онкологиялық науқастарға ... ұйымдастырылады.
- а) кардио орталықта
b) емханада
c) балалар ауруханасында
d) онкологиялық диспансерде
e) жеке клиникада
9. Созылмалы ауырсынуды емдеу кезеңінің саны:
- а) 1
b) 2
c) 3
d) 4
e) 5
10. Созылмалы ауырсынумен ... айналыспауы қажет.
- а) хирург
b) физиотерапевт
c) терапевт
d) травматолог
e) невропатолог

Ситуациялық есеп

42 жастағы науқасқа ЖИТС диагнозы қойылған. Ауыр ауырсыну синдромы алаңдатады.

- 1-сұрақ: науқасқа паллиативтік көмек қандай;
2-сұрақ: ауырсыну синдромымен күресу әдістері.;
3-сұрақ: ауырсынуды басатын дәрі-дәрмектерді кім тағайындайды?;
4-сұрақ: әлеуметтік қызметкер дәрі тағайындай ала ма?

5- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Үй жағдайларында паллиативті көмек көрсетуде қажеттілікті қанағаттандыру.

5.2. Сабақтың мақсаты:

- Үйде паллиативті көмек көрсету принциптерін білу
- Мейіргер туыстарымен бірге жүзеге асыратын күтім шараларын орындай білу
- Көмекті жоспарлау және жүзеге асыру процесінде пациентпен және оның туыстарымен үнемі өзара әрекеттесу.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 19 беті

5.3. Пәннің міндеттері:

Науқасқа ыңғайлы болу үшін физикалық ауырсынуларды жеңілдету. Паллиативтік көмек дәрі -дәрмектерден басқа емдік әдістердің кең спектрін қамтиды, оның ішінде физиотерапия, кәсіби терапия және тамақтандыруды жүргізу. Қатерлі ісікке шалдыққан науқастарда өмір сапасын төмендетуші синдромдарды анықтау үшін клиникалық тексеру минимумын және оларды жою принциптерін игеру. Медициналық этика принциптеріне және дәрігердің қоғамдағы ролі мен жауапкершілігі түсінігіне негізделген, қатерлі ісікке шалдыққан науқастармен тиімді қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

1. Үйде паллиативті көмек көрсету принциптері.
2. Көмекті жоспарлау және жүзеге асыру процесінде пациентпен және оның туыстарымен үнемі өзара әрекеттесу.

"Мейіргер көбінесе ауруханада және үйде қозғалмайтын науқасқа күтім жасауы керек. Ол пациенттің қозғалыс белсенділігінің белгіленген режимін орындауын қамтамасыз етуі керек, оның мәні мен ролін түсіндіруі керек".

Аз қозғалатын науқаста келесі қажеттіліктерді қанағаттандыру бұзылған: - қозғалу; - тыныс алу; - тамақтану; - шығару; - ұйықтау; - демалу; - жұмыс істеу; - оқу; - қарым - қатынас жасау; - болдырмау қауіп; - сау болу.

Пациенттердің мәселелерін шешу үшін үй жағдайларында мейіргерлік күтімді ұйымдастыру.

"Төсекте жатқан науқастарға мейіргерлік күтім мыналарды қамтиды:

1. Жайлылықты қалыптастыру, тітіркендіргіштердің әсерін азайту үшін физикалық және психикалық тыныштықты қамтамасыз ету;
2. Физикалық тыныштықты құру, асқынулардың алдын алу үшін төсек демалысының сақталуын бақылау;
3. Ойық жарасының алдын алу үшін науқастың жағдайын 2 сағаттан кейін өзгерту;
4. Ауаны оттегімен байыту үшін бөлмені желдету;
5. Асқынуларды ерте диагностикалау және шұғыл көмек көрсету үшін науқастың жағдайын бақылау (температураны өлшеу, қан қысымы, жүрек соғу жиілігін, тыныс алу жиілігін есептеу);
6. Іш қатудың, ісінудің, бүйректе тастардың пайда болуының алдын алу үшін физиологиялық жөнелтілімдерді (нәжіс, зәр шығару) бақылау;
7. Жайлылықты қалыптастыру үшін жеке гигиена шаралары;
8. Ойық жараның, жөргектің бөртпелерінің алдын алу үшін тері күтімі;
9. Жайлылық жасау, асқынулардың алдын алу үшін іш киімдер мен төсек-орындарды ауыстыру;
10. Пациентті тамақтандыру, ағзаның өмірлік маңызды функцияларын қамтамасыз ету үшін тамақтандыруға көмектесу;
11. Науқасқа жайлылықты қамтамасыз ету үшін туыстарына күтім жасау шараларын үйрету;
12. Мүмкін болатын барынша жайлылықты қамтамасыз ету үшін оптимизм атмосферасын құру;
13. Мүмкіндігінше жайлылық пен әл-ауқат жасау үшін пациенттің бос уақытын ұйымдастыру;
14. Іс-әрекетке ынталандыру, ынталандыру үшін өзін-өзі күту әдістерін үйрету;
15. Ағзаның бұзылған функцияларын қалпына келтіру үшін оңалту іс-шараларын (емдік дене шынықтыру, массаж және т.б.) жүргізу".

"Үйде күтім жасау-бұл науқасқа стационарлық күтімнің жалғасы. Пациенттермен үйде жұмыс істей отырып, мейіргер барлық практикалық дағдыларын жақсы меңгеруге және туыстарына мүмкіндігі шектеулі науқасқа күтім жасаудың қажетті дағдыларын үйретуге міндетті. Мейіргердің міндеті, үйде емделушілермен жұмыс істеу кезінде практикалық күтім

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 20 беті

дағдыларын меңгеру және туыстарына төсекте жатқан науқастарға күтім жасаудың қажетті дағдыларын үйрету қажет. Науқасты тыныс алу жаттығуларына үйрету". "Барлық кезеңдерде күтім сапасын бақылау маңызды. Үйде күтімді ұйымдастыруды әдетте учаскелік терапевт немесе отбасылық дәрігер басқарады, ол пациентке режим, диета, дәрі-дәрмек тағайындайды. Мейіргер үй жағдайында күтім жасау бойынша барлық манипуляцияларды орындайды. Мейіргернің негізгі көмекшілері пациенттің туыстары болып табылады, олардың жұмысын мейіргер ұйымдастырады.

Күтім бойынша іс - шаралар:

- тағайындаулар мен манипуляцияларды орындау;
- пациент пен туыстарды үйде күтім жасау кезінде манипуляциялық техникаға үйрету.

Медициналық қызметкерлер туыстарымен бірге жүзеге асыратын күтім шаралары:

- емдеуші дәрігердің тағайындауы бойынша дәрі - дәрмектерді қолдану, барлық медициналық процедуралар мен тағайындауларды нақты және уақтылы орындау;
- пациентпен оңалту шараларын жүргізу: гимнастика, тыныс алу жаттығулары, массаж және т.б.
- пациентке ыңғайлылық пен жайлылық жасау;
- күтім процесінде қолайлы психологиялық климат құру.

Туыстары (оқудан кейін) жүзеге асыратын күтім жөніндегі іс-шаралар:

- медициналық персонал оқытқаннан кейін және барлық кезеңдерде түзетіле отырып, туыстары пациенттің әл-ауқатының динамикасын және оның жай-күйін үздіксіз бақылауды жүзеге асырады;

- емдеуші дәрігер белгілеген жеке диетаны сақтай отырып, пациентті тамақтандыру;

- пациенттің жеке гигиенасы: пациенттің күнделікті таңертеңгі және кешкі дәретханасы, пациенттің терісіне күтім жасау және дымқыл сүрту, іш киімі мен төсек-орындарын ауыстыру, ауыр науқасты жуу, ауыз қуысына, көзге, мұрынға, құлаққа күтім жасау. Шаш күтімі, төсекте аяқты жуу, төсек жарасының алдын алу және т.б.;

- көрсеткіштер бойынша - қарапайым физиотерапиялық процедуралар (банкалар мен қыша сылақтарын қою, жылыту компрессін қою, жылыту жастықшасын қолдану, мұзбен көпіршікті беру, аяқ ванналары және т. б.);

- науқастың бос уақытын ұйымдастыру".

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. ... ауырсыну созылмалы ауырсынуға тән.

- a) Толғақтәрізді және шаншып
- b) Өткір, тұйық
- c) Диффузды, монотонды, тұйық, шаншып
- d) Сұқпалы және пышақ тәрізді
- e) Қысқауақытты ауырсыну

2. ... ауырсынуды шақырады.

- a) Тәбет
- b) Әлсіздік
- c) Уайым
- d) Жапа шегу мен күйзеліс
- e) Қозғыштық

3. Қатерлі ісікпен ауыратын науқастың ауырсынуының себебі ... байланысты.

- a) ісіктің өсуі және таралуына

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 21 беті

- b) ісіктің кішіреюіне
c) ұзақ емделуіне
d) ағзаның қызметінің бұзылуына
4. Өз еркімен қозғала алмайтын жағдайдағы науқастың қалпын ... деп атайды.
a) белсенді
b) мәжбүрлік
c) дренажды
d) белсенсіз
e) төсектік
5. Ауыр халдегі науқастың ауыз қуысына ... өңдеу жүргізу қажет.
a) әрбір 4 сағатта
b) күніне 2-рет
c) әрбір 2 сағатта
d) күніне 3 рет
e) әр тамақ қабылдағаннан кейін
6. Науқасты үйдегі ауруханада бақылау ... болуы тиіс.
a) күнара
b) күнделікті
c) аптасына 2 рет
d) айына 2 рет
e) жылына 2 рет
7. Ауыр халдегі науқас үлкен дәретке отырғанда ... керек.
a) науқасты ширмамен бөлу
b) дәретсауытты суық сумен шаю
c) кленка төсеу
d) дәретсауытты жылы сумен шаю
e) дәретсауыттың ішінде су қалдыру
8. ... пайда болуы жауыржараның бірінші белгісі болып табылады.
a) Терінің некрозды бөлігінің
b) Қарағаннан кейін 1-2 минуттан кейін тері қызаруы жоғалуының
c) Жауыр жара дамуы мүмкін жердің терісінің бозаруы
d) Тұрақты кетпейтін қызару бөлігінің
e) Терінің баздану (мацерация) бөлігінің
9. Жауыржара дамуы мүмкін факторға ... жатады.
a) науқастың есінің жоқтығы
b) семіздік
c) ылғалды тері жабындысы
d) қант диабеті
e) емді тоқтату
10. Егер ... науқасты үйінде қалдыруға болады.
a) аурухана үйіне жақын орналасса
b) емделу үшін қаражаты жеткіліксіз болса
c) ауруханада орын болмаса
d) ол үйінде өлгісі келсе және оған жағдайы мүмкін болса
e) отбасы науқасты емделуге жібергісі келмесе

Ситуациялық есеп:

Әлеуметтік қызметкер науқасқа барған кезде қатерлі ісік ауруы бар науқаста ынталандырылмаған ашудың көріністері анықталды

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SKMA ~1979~ 	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы			80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық			28 беттің 22 беті

- 1-сұрақ: Сіз не істеуіңіз керек?;
2-сұрақ: науқасқа не болды?;
3-сұрақ: әлеуметтік қызметкердің әрекеттері қандай?;
4-сұрақ: әлеуметтік қызметкердің тактикасы.

6- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Паллиативтік көмекті көрсету бойынша ұтқыр бригадалар және көпбейінді мамандар тобы жұмысын ұйымдастыру

5.2. Сабақтың мақсаты:

Мобильді бригадалардың құрамын білу. Паллиативтік көмек пен қолдау көрсете алу. Ауырсынуды басу және симптоматикалық терапиямен танысу.

5.3. Пәннің міндеттері:

Науқасқа ыңғайлы болу үшін физикалық ауырсынуларды жеңілдету. Паллиативтік көмек дәрі -дәрмектерден басқа емдік әдістердің кең спектрін қамтиды, оның ішінде физиотерапия, кәсіби терапия және тамақтандыруды жүргізу. Қатерлі ісікке шалдыққан науқастарда өмір сапасын төмендетуші синдромдарды анықтау үшін клиникалық тексеру минимумын және оларды жою принциптерін игеру. Медициналық этика принциптеріне және дәрігердің қоғамдағы ролі мен жауапкершілігі түсінігіне негізделген, қатерлі ісікке шалдыққан науқастармен тиімді қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

1. Ұтқыр бригадалар құрамы.
2. Көп бейінді мамандар тобы.
3. Ауырсынуды басу және симптоматикалық терапия.
4. Қазақстанда паллиативтік көмек көрсету тәртібі.

Паллиативтік медициналық көмектің мобильді бригадалары - паллиативтік медициналық көмек көрсету бойынша көшпелі топтар. Мобильді бригадалар амбулаториялық жағдайда және үйде паллиативтік медициналық көмек көрсетуге (оның ішінде қашықтықтан) арналған, кез келген медициналық ұйымдардың базасында қалыптастырылады және медициналық ұйымның ішкі бұйрығымен бекітіледі. Мобильді бригадалардың шығуын дәрігерлік бригадалар немесе фельдшерлік (мейіргерлік) МСАК ұйымының жұмыс уақытында (алғашқы медициналық-санитариялық көмек) санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтай отырып, бригаданы пациентке қызмет көрсету орнына уақтылы жеткізуді қамтамасыз ететін мамандандырылған немесе мамандандырылмаған автомобильді пайдалана отырып жүзеге асырады. Мобильді бригадалардың құрамына: дәрігер (дәрігерлер), орта (орта) медициналық (медициналық) қызметкер (қызметкерлер), психолог, медициналық ұйымның әлеуметтік жұмыс жөніндегі маманы (әлеуметтік қызметкер) кіреді.

Мобильді бригадалардың алғашқы шығуын дәрігер және (немесе) фельдшер өтінім қабылданғаннан кейін бір тәулік ішінде мейіргердің сүйемелдеуімен жүзеге асырады. Пациенттің жағдайы мен қажеттілігінің ауырлығына байланысты осы өтінімге байланысты паллиативтік медициналық көмек көрсету үшін кейінгі шақыруларды мобильдік бригадалардың жекелеген мүшелері жүзеге асырады. Мобильді бригадалардың жұмысы дәрігердің басшылығымен жүзеге асырылады. Шектеулі ресурстар жағдайында мобильді бригадалардың ең аз құрамына паллиативтік көмек бойынша тиісті дайындықтан өткен дәрігер (фельдшер) мен мейіргер кіреді. Паллиативтік көмектің тиімділігін арттыру мақсатында мобильді бригадаларға басқа да медициналық мамандар, еріктілер тартылады.

Мобильді бригадалар:

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 23 беті	

1) Паллиативтік медициналық көмек көрсету, оның ішінде аурудың (жай-күйдің) ауыр көріністерін симптоматикалық емдеу және үйде медициналық араласулар жүргізу;

2) Пациентті жүргізудің жеке жоспарын жасау және науқастың жай-күйіне, оның ішінде қашықтықтан медициналық көрсетілетін қызметтерді қолдана отырып мониторинг жүргізу;

3) Дәрілік препараттарды, оның ішінде құрамында есірткі құралдары, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар препараттарды (медициналық ұйымда және үйде) тағайындау;

4) Үйде қолдаушы, ауруға қарсы терапияны таңдау немесе түзету;

5) Дәрігерлік араласулар мен мейіргерлік күтім рәсімдерін жүргізу;

6) Отбасы мүшелері мен қамқоршыларды үйде айықпас науқастарға мейіргерлік күтім жасау негіздеріне оқыту;

7) Көрсетілімдер болған кезде пациентті стационарлық жағдайларда паллиативтік медициналық көмек көрсететін медициналық ұйымға жіберу.

Мобильді бригадалардың қызметтерін көрсететін ұйымда мақсатына сәйкес мынадай үй-жайлар (аймақтар) көзделеді:

1) Бригадалардың қоңырауларды қабылдау аймағы (call-орталық) және көшпелі мобильді бригадалармен байланыс;

2) Бригадаларды медициналық жарактандыруды, медициналық төсемдерді жинақтауды және дәрі-дәрмектердің ағымдағы қорын сақтауға арналған үй-жай (аймақ);

3) Медициналық сөмкелерді, пайдаланылған құралдар мен материалдарды санитариялық өңдеуді жүргізуге арналған жуумен жабдықталған үй-жай (аймақ); дәрілік препараттар қорын сақтауға арналған үй-жай.

Кәсіби паллиативтік көмек жан-жақты жүзеге асырылады және әртүрлі саладағы мамандардың жұмысын қамтиды: медицина қызметкерлері, психологтар, заңгерлер, әлеуметтік қызметкерлер, педагогтар және басқалар. Бұл тәсіл балаға да, оның отбасына да жан-жақты көмек көрсетуге мүмкіндік береді, баланың ауруына байланысты олардың өміріндегі өзгерістерге байланысты негізгі процестердің жиынтығын қамтиды. Егер қолдаудың бір ғана бағыты — Әлеуметтік немесе психологиялық болса, сапалы паллиативті көмек туралы айту мүмкін емес. Науқас баланың отбасы оған арналған барлық жеңілдіктерді, жәрдемақыларды, керек-жарақтарды және тағы басқаларды үнемі алады деп елестетіп көрейік, бұл отбасының психологиялық қиындықтары мен азаптары мәселесін шешпейді, мысалы, ата-аналардың баланың паллиативті мәртебесін жоққа шығаруымен немесе психологиялық сауда-саттық кезеңімен байланысты, онда отбасының барлық ресурстары емдеудің барлық балама нұсқаларын іздеуге бағытталған. Сол сияқты, егер тек психолог отбасымен жұмыс жасаса, көмекті толық деп санауға болмайды. Психологиялық көмек пен қолдау қайғы-қасірет кезеңіндегі психоэмоционалды шиеленісті едәуір төмендетуге мүмкіндік беретініне, сондай-ақ баланың ауруына байланысты отбасының жаңа өмірлік жағдайларға бейімделу деңгейінің жоғарылауына әсер ете алатындығына қарамастан, психолог басқа мамандардың кәсіби қызметіне байланысты сұрақтарға құзыретті жауап бере алмайды: аурудың барысы туралы, медициналық көмек әдістері туралы, берілетін әлеуметтік жеңілдіктер немесе заңды құқықтар туралы. Сондықтан паллиативтік көмек пен қолдау көрсету кешенді, көпсалалы сипатқа ие. Бұл тәсілді жүзеге асырған кезде науқас баланың жақын туыстары өмір сүру немесе өмір сүру құралдарын іздеуден гөрі оның өмір сүру сапасына көбірек уақыт пен көңіл бөле алады.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.

1. Г.В. Бондарь. Паллиативті медициналық көмек. Студенттерге, дәрігерлерге арналған нұсқаулық. – Донецк, 2006ж. – 113 бет.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SKMA ~1979~	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы			80-11-2024 ()	
Әдістемелік нұсқаулық			28 беттің 24 беті	

2. Паллиативті медицина праймері //ред. м.ғ.д
3. Мошою Д. – 2012. – С. 120 Л.С. Заликина. Сырқаттың жалпы күтімі/ Алматы «Ана тілі» 1992. 214 бет.
4. Н.Ю. Корягина, Н.В. Широкова, Ю.А. Наговицына, Е.Р. Шилина, В.Р. Цымбалюк. Мамандандырылған медбикелік күтімді ұйымдастыру.
5. Санов С. Науқас адамдарды жалпы күту. Оқу құралы, Қарағанды, 2013. 231 бет.
6. А.А. Сейдахметова, Н.Д. Калменов, Қауызбай Ж.Ә., Султанова Ж.С., Калменова К.М., Паллиативті көмек/оқу әдістемелік құрал. Шымкент, 2016. 101 бет.

Қосымша әдебиеттер:

1. Нурманова, М. Ш. Сборник стандартов сестринских технологий по дисциплине "Основы сестринского дела" [- Қарағанды ЖК "Ақнұр", 2013.
2. Нурманова М. Ш. "Мейірбике ісі негіздері" пәні бойынша мейірбикелік технологиялар стандарттарының жинағы. - Қарағанды : ЖК "Ақ Нұр", 2012.
3. Дәулетбаев, Д. А. Мейірбике манипуляциясы алгоритмдері (стандарттары) : оқу құралы. - Алматы : ТОО "Эверо", 2011.
4. Нурманова, М. Ш. Сборник стандартов сестринских технологий по дисциплине "Основы сестринского дела": сборник - 2-е изд., испр. и доп. - Қарағанды : ЖК "АқНұр", 2013.
5. Общие сестринские технологии: практикум / С. Т. Сейдуманов [и др.]; - Алматы: Эверо, 2012.

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Жауыржара пайда болады ... кезінде.
 - a) палаталық тәртіп
 - b) жалпы тәртіп
 - c) ұзақ төсектік тәртіп
 - d) отыру қалпы
 - e) ортопноэ қалпы
2. Ресей – Британдық ассоциация хосписы ... бастап болған.
 - a) 1990 ж.
 - b) 1966 ж.
 - c) 1890 ж.
 - d) 2001 ж.
 - e) 2012 ж.
3. Ресейде қатерлі ісігі бар науқастар үшін профильді хосписстер ... жылы ашылған.
 - a) 1903
 - b) 1990
 - c) 2006
 - d) 1852
 - e) 1520
4. Онкологиялық науқастардың құқығы бар:
 1. адамдық қасиетін сақтауға
 2. медициналық көмекке
 3. ауырсынуды басуға
 4. мед. қызметкерге дөрекі сөйлеуге
 5. ауруханалық тәртіпті сақтамауға
 - a) 4,5,1
 - b) 2,3,4
 - c) 3,4,5
 - d) 1,2,3

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 25 беті

е) 5,1,2

5. Салданған қолдың нақты қалпы:

- а) қолды жанына созу
- б) шынтақ буынында қолды бүгіп қою
- с) қолды кеуде қуысына параллель бүгілген қалпында қою
- д) қолды бастан айналдыру
- е) салданған қолды жастықшаға қойып, иық буыны мен қолды горизонтальды қалыпта бір деңгейде болуы қажет

6. Жауырдың алғашқы сатысында ... болмайды.

- а) барлық мамандық іс-шараны күшейтуге(төсекті, науқас қалпын ауыстыру, теріні тазалау)
- б) зақымданған аймаққа физием тағайындауға (УВЧ, УФО)
- с) хирургиялық ем жасауға
- д) 1% бриллиант көгі ерітіндісімен зақымданған жерлерді өндеуге
- е) вазелинмен майлауға

7. Жауыр жара дамуының негізгі сатыларына ... жатады.

- а) гиперемия, цианоз, эпидермистің қабыршақтануы, некроз
- б) цианоз, бозару, гиперемия
- с) бозару, қызару, көк дақтың пайда болуы, көпіршіктің түзілуі, эпидермистің қабыршақтануы, некроз
- д) гиперемия, некроз
- е) бозару, қызару, бөртпелер

8. Тыныс жолдарына құсық түскенде ... дамуы мүмкін.

- а) аспирация
- б) ентігу
- с) дене қызуы
- д) тахикардия
- е) апноэ

9. Дені сау үлкен адамның АҚ қалыпты көрсеткішіне ... жатады.

- а) 80/60 мм.с.б.
- б) 100/60 мм.с.б.
- с) 120/80 мм.с.б.
- д) 160/100 мм.с.б.
- е) 140/90 мм.с.б.

10. 1 градусқа дене қызуы көтерілген кезде жүрек жиырылуының жиілігі ... жоғарылайды.

- а) 20 жүрек соғысына
- б) 5 жүрек соғысына
- с) 10 жүрек соғысына
- д) 40 жүрек соғысына
- е) 30 жүрек соғысына

Ситуациялық есеп

7 күн бойы төсекте жатқан науқаста сакрум аймағында терінің қызаруы пайда болды.

1-сұрақ: науқасқа не болды?;

2-сұрақ: ауыр асқынудың дамуын болдырмау үшін қандай құралдарды қолданыңыз?;

3-сұрақ: қысым жарасының алдын алу алгоритмі;

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 26 беті

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 27 беті

ОҢТҰСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ()
Әдістемелік нұсқаулық	28 беттің 28 беті